

Aan Minister

nota

Beleidsreactie op de aanbevelingen in het rapport van het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) van 19 april 2024

TER BESLISSING

Datum

13 september 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/227468

Opgesteld door

Bestuurskern

Dir. Luchtvaart

Afd. Luchtvaartveiligheid

Beslistermijn

26 september 2024

Bijlage(n)

1

Aanleiding

Op 19 april jl. heeft het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) het rapport *Geen afgesloten hoofdstuk, Advies om de openbaarheid van het archief over de Bijlmervliegramp te vergroten* gepubliceerd. Aanleiding voor dit rapport is de (gewijzigde) motie Omtzigt c.s.¹ Met het aannemen van deze motie besloot de Tweede Kamer het ACOI om een advies te vragen over de openbaarheidsregimes bij en de toegang tot de stukken over de Bijlmervliegramp die zich in het Nationaal Archief bevinden. In de brief van 22 april jl. heeft uw voorganger aangegeven in overleg met de betrokken partijen de Tweede Kamer een beleidsreactie te sturen.² De beleidsreactie is mede namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) als verantwoordelijke bewindspersoon voor de Archiefwet en het Nationaal Archief.

Deze Kamerbrief geeft een overzicht van de acties van IenW, OCW, Nationaal Archief, BZK en partners, waaronder de Onderzoeksraad voor Veiligheid, Luchtverkeersleiding Nederland en de Vereniging Nederlandse Verkeersvliegers. De brief is op ambtelijk niveau afgestemd met de betrokken overheidspartijen.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de beleidsreactie en na akkoord van de minister van OCW, de brief naar de Tweede Kamer te sturen.
- Ook wordt u geadviseerd, vooruitlopend op de nieuwe Archiefwet, in te stemmen dat bij inzage van de dossiers vermeld in het (eerder door u genomen) besluit, kopieën van stukken mogen worden gemaakt (korthedshalve wordt verwezen naar de reactie op aanbeveling 1 en 2).

Kernpunten

- Het rapport schetst het belang van openbaarheid en toegankelijkheid van het archief over de Bijlmervliegramp voor betrokkenen en onderzoekers.
- De uitvoering van aanbeveling 1 (openbaar maken van dossiers waar dat kan) is afgerond. Deze dossiers kunnen vanaf 10 september a.s. worden ingezien bij het Nationaal Archief. Het bijbehorende Besluit daarvoor heeft u al goedgekeurd. De uitvoering van aanbeveling 2 loopt nog. Aanbevelingen 3 en 4 (zie beleidsreactie) zijn complexer en worden uitgewerkt.

¹ Kamerstuk 22861, nr. 42.

² Kamerstuk 22861, nr. 46.

Krachtenveld

- Kern motie: herindeling bestaande inventarislijst met inachtneming weging van openbaarheid volgens de Archiefwet en de beperkte openbaarheid volgens het Verdrag van Chicago. De motie is breed gesteund in de TK.
- Bewoners van de Bijlmermeer hechten er belang aan antwoord te krijgen op voor hen nog onbeantwoorde vragen, waaronder over de vliegtuiglading. Volgens het ACOI advies ervaren zij de afwikkeling van de ramp als traumatisch.
- De OVV en de VNV uiten hun zorg over te veel openbaarheid. Dat doet afbreuk aan de toepassing van Just Culture³ en het vertrouwen bij onderzoek in de burgerluchtvaart. Hierdoor zullen betrokkenen niet meer (volledig) willen meewerken.
- De Tweede Kamer plant na het ontvangen van de beleidsreactie een technische briefing van het ACOI in.
- Met de instemming van IenW voor het kopiëren van de dossiers vermeld in het besluit, waarop geen beperking rust vanuit het Verdrag van Chicago of de AVG, wordt ook aan de wens van fractievoorzitter Omtzigt gedaan.
- Het lid Omtzigt is voornemens voor of na 4 oktober a.s. (herdenking Bijlmervliegramp) met nabestaanden bij het Nationaal Archief inzage te vragen in de openbaar gestelde stukken.

Politieke context

- Aangenomen (gewijzigde) motie Omtzigt c.s. van 18 april 2023 en het rapport *Geen afgesloten hoofdstuk, Advies op de openbaarheid van het archief over de Bijlmervliegramp te vergroten* van het ACOI van 19 april 2024.
- In antwoord op Kamervragen van diverse Kamerleden, heeft uw voorganger reeds een eerste reactie gegeven bij brief van 21 mei jl.⁴

Financiële overwegingen

De kosten voor de inzet van personeel op deze werkzaamheden zijn aanzienlijk. Het hoofdlijnenakkoord van het kabinet vraagt om structurele vermindering van de apparaatsuitgave van de rijksoverheid. Dit heeft mogelijk gevolgen voor de uitvoering van aanbeveling 3 en 4.

Uitvoering en gevolgen voor de maatschappij

- Het archief van de Bijlmervliegramp, bestaande uit ca. 1.300 openbare en beperkt openbare documenten, wordt beter inzichtelijk. Hierdoor is de verwachting dat het aantal aanvragen voor inzage (tijdelijk) toeneemt.
- In de uitwerking van aanbeveling 4 wordt ook gekeken naar het deel van het archief van de Rijksluchtvaartdienst dat nog niet naar het Nationaal Archief is overgebracht.
- De dossiers zijn getoetst op de aanwezigheid van bijvoorbeeld persoonsgegevens. Het is aan de gebruiker om hier fatsoenlijk mee om te gaan.

Datum

13 september 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/227468

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afd. Luchtvaartveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

1

³ Cultuur waarin wordt geleerd van vergissingen doordat betrokken personen veilig incidenten kunnen melden, zonder daarvoor (achteraf) te worden bestraft - opzet en ernstige nalatigheid uitgezonderd.

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, nr. 2024D20035.

Communicatie

- Fractievoorzitter Omtzigt wil voor of na 4 oktober a.s. met een aantal slachtoffers en nabestaanden de nieuw openbaar gemaakte informatie van de Bijlmervliegramp archieven bekijken. De informatie is vrij technisch.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Kamerbrief	Beleidsreactie op de aanbevelingen in het rapport van het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) van 19 april 2024

Datum

13 september 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/227468

Opgesteld door

Bestuurskern

Dir. Luchtvaart

Afd. Luchtvaartveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

1

Achtergrond

Internationale context

Het archief van de Bijlmervliegramp valt onder de Archiefwet. Bij verzoeken tot openbaarmaking van dossiers van luchtvaartonderzoeken uit het Nationaal Archief wordt getoetst aan deze wet. Hierbij wordt rekening gehouden met de voorschriften van Bijlage 13 bij het Verdrag van Chicago voor de burgerluchtvaart. Onderzoek naar ongevallen door de Raad voor de Luchtvaart wordt uitgevoerd op grond van Bijlage 13 bij het verdrag. Deze Bijlage 13 richt zich op het bevorderen van de luchtvaartveiligheid door het doen van onderzoek naar luchtvaartongevallen en ernstige incidenten. Het doel is het verbeteren van de luchtvaartveiligheid. Om dat doel te bereiken verbiedt Bijlage 13 het gebruiken en openbaar maken van de meeste onderzoeksgegevens voor een ander doel dan waarvoor die gegevens zijn verzameld en vastgelegd. Met die openbaarheidsbeperking kunnen personen die betrokken zijn bij het onderzoek zonder vrees voor bestrafing aan het onderzoek bijdragen. Het Verdrag van Chicago stelt geen termijn aan het verbod op openbaarmaking en gaat in dat kader in beginsel uit van een onbegrensd openbaarmakingsverbod.

Naast het toetsingskader van het Verdrag van Chicago is ook de Archiefwet. De wet richt zich op het voeren van een goed archiefbeheer en het bevorderen van openbaarheid van overheidshandelen als voorwaarde voor rechtsstaat en democratie. Op grond van deze wet kan de openbaarheid van de overgedragen archieven voor een bepaalde termijn worden beperkt.

Eenzijds is de termijn van 75 jaar zodanig gesteld dat betrokkenen bij ongevalsonderzoek niet voor ontijdige openbaarmaking van voor hen relevante gegevens hoeven te vrezen. Anderzijds wordt onder de beperkingsgrond «het belang van de staat of zijn bondgenoten» de toegang tot overheidsinformatie geborgd door deze na afloop van de termijn beschikbaar te stellen. Tot slot is in de Archiefwet het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer geborgd.

Het besluit voorbereid door HBJZ

Het besluit is door uw eerder gegeven akkoord op maandag 9 september in werking getreden. Omdat het Nationaal Archief op maandags gesloten is voor publiek, kan vanaf 10 september de openbare dossiers worden ingezien.

Gevolgen maatschappij, extra informatie

ACOI schrijft in het rapport op pagina 5: "Voor zover het Adviescollege kan overzien, bevat het archief van de Raad voor de Luchtvaart niet meer of andere informatie dan later bij de parlementaire enquête is betrokken. (...) Als er toegang tot het archief mogelijk is, dan kunnen mensen zelf bekijken en beoordelen wat voor informatie er in het dossier zit, en met eigen ogen zien wat er in de vrachtbrieven staat en zelf de beoordeling maken of zij dit geloofwaardig achten of niet."

Het Nationaal Archief hanteert als regel dat kopiëren van beperkt openbaar archief niet is toegestaan, op een aantal uitzonderingen na. Dit omdat de beperking op de openbaarheid van dossiers wordt opgeheven bij het maken van een kopie (uitspraak Raad van State). In het geval van deze dossiers is het opheffen van de beperkingsgrond niet mogelijk omdat de Archiefwet er niet in voorziet. Het voorstel voor de nieuwe Archiefwet voorziet daar wel in. Was het onder de huidige wet al wel mogelijk geweest, dan was de beperking opgeheven.

Datum

13 september 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/227468

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Luchtvaart
Afd. Luchtvaartveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

1

De algemene rijksarchivaris heeft aangegeven dat het onder de huidige omstandigheden goed te motiveren is dat kopiëren van de dossiers die in het besluit worden genoemd wel is toegestaan en ook uitvoerbaar is. Het Nationaal Archief neemt daarvoor de mogelijkheid op bij de uitzonderingen die er is op niet-kopiëren.

De dossier bevatten soms privacygegevens. In de meeste gevallen zijn deze gegevens zoals namen en adressen niet beschermd en geeft het archief een privacy waarschuwing af aan degene die het dossier wil inzien. Het is aan de gebruiker om hier fatsoenlijk mee om te gaan. Dit is anders dan bijvoorbeeld bij de Wet Openbaarheid Overheidsinformatie, waar dergelijke informatie gelakt kan worden. Dat gebeurt onder de Archiefwet niet. In enkele gevallen is de privacy informatie dusdanig, dat het document niet openbaar wordt gemaakt. De openbaarheid wordt dan beperkt gelet op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

Datum

13 september 2024

Onze referentie

IENW/BSK-2024/227468

Opgesteld door

Bestuurskern

Dir. Luchtvaart

Afd. Luchtvaartveiligheid

Aan

Minister

Bijlage(n)

1